

UNITAT 7. PAÍS JOLIU

I. CONTACTE (pàgs. 176-177)

Amb aquest apartat pretenem que l'alumne conega i identifique elements de la geografia i la cultura pròpia des de la vessant més identitària de les nostres comarques valencianes. Abans d'iniciar l'activitat convindrà dur a classe un mapa geogràfic i un de polític valencià. Formarem grups de 3 o 4 alumnes perquè trien comarques, ciutats, rius, muntanyes o espais naturals i que els identifiquen sobre el mapa.

Descobrir els noms dels paratges naturals del nostre territori també resulta atractiu per a l'aprenent que desitja trobar bells paisatges, contar les seues experiències viatgeres al llarg del país. Però sobretot, pretenem donar a conèixer els referents toponímics, culturals i lingüístics del nostre entorn geogràfic.

1. (pàg. 176)

Abans d'iniciar l'activitat convindrà repassar a classe els mapes geogràfics valencians recomanats al començament de l'apartat. Formarem grups de 3 o 4 alumnes perquè preparen un llistat de ciutats, pobles, rius... i els demanarem que els localitzen al mapa.

Les poblacions del requadre es troben en les comarques següents:

Vinaròs: el Baix Maestrat
 Morella: els Ports
 Castelló: la Plana Alta
 Borriana: la Plana Baixa
 Sagunt: el Camp de Morvedre
 València: l'Horta
 Sueca: la Ribera Baixa
 Lliria: el Camp de Túria
 Xàtiva: la Costera
 Gandia: la Safor
 Ontinyent: la Vall d'Albaida
 Cocentaina: el Comtat
 Alcoi: l'Alcoià
 Dénia: la Marina Alta
 la Vila Joiosa: la Marina Baixa
 Elx: el Baix Vinalopó
 Oriola: el Baix Segura

2. (pàg. 176)

Podem traçar itineraris de viatges que hagen fet per l'interior o per la costa, o suggerir-los de fer un programa de viatge de fi de curs a través del País Valencià.

3. (pàg. 176)

Solucions als jeroglífics amb noms de poblacions valencianes: Alacant, Benidorm, Borriana i La Vila joiosa.

4. (pàg. 177)

Les dites que es diuen uns pobles d'altres formen part també dels referents identitaris. Els preguntarem si en saben d'altres o de versions diferents, sovint més punyents. Les ací plantejades són:

- a) Sant Vicent, sequet però sanet.
- b) La xica guardamarenca, fina i flamenca. (Guardamar del Segura)
- c) Per Xert, passa-hi despert.
- d) Crevillent, bona terra i millor gent.
- e) Navarrés, l'aigua va al revés.
- f) Si vols fer-te ric, ves-te'n a Alberic, i si en vols més, a Massalavés.
- g) A València no vages si no portes diners, que voràs moltes coses i no compraràs res.
- h) A Gata, el (o la) que no mossega, arrapa.
- i) A Dénia, i no és mania, ix el sol abans que a Gandia.
- j) Qui tasta els dàtils i veu la Coronació ja no se'n va d'Elx

II. COMUNICACIÓ (pàgs. 178-184)

En les activitats d'aquest apartat hi ha la intenció de sensibilitzar l'alumnat amb actituds d'estima i preservació de la cultura pròpia a través d'un element cohesionador de la identitat com són les festes populars. Donem a conèixer aspectes atractius i sovint poc coneguts de les nostres festes més famoses.

1. (pàg. 178)

Activitat d'identificació de les diferents festes populars valencianes. Es relacionen de la manera següent:

a) Els Bous a la mar: foto 2	b) Les festes de la Magdalena: foto 6
c) Moros i cristians: foto 4	d) Les Falles i les Fogueres: foto 8
e) El Corpus Cristi: foto 3	f) El Sexenni: foto 5
g) La Tomatina: foto 1	h) La Muixeranga: foto 7

2. (pàg. 178)

Abans de fer la lectura d'aquests textos informatius, formaren grups de 3 o 4 alumnes perquè trien una d'aquestes festes populars, la identifiquen i situen la població o poblacions on se celebra sobre el mapa que haurem dut a la classe; anirà bé que localitzen la comarca a la qual pertanyen les diferents poblacions.

Una altra possibilitat és repartir les huit festivitats per parelles. Llegiran durant 10 minuts els textos i subratllaran la comarca on es troben, el nom de les diferents festes, les dates de celebració, la gastronomia típica... que s'hi esmenten. Aquesta activitat permet aprofundir i comprovar el nivell de comprensió lectora sobre els textos llegits. D'aquesta manera avancem el treball de síntesi i explicació que els demanarem posteriorment en l'activitat 5 de la pàg. 182. No hi ha una comprensió completa d'un text sense un coneixement precís de les paraules. Convindrà dur a classe diccionaris i repartir-los entre grups de 3 o 4 alumnes.

Mentre fan la lectura, han d'anar contestant les preguntes de comprensió que hi ha a continuació de l'enunciat.

- El Sexenni de Morella.
- En els Moros i Cristians.
- En el Corpus Cristi de València.
- Els Moros i Cristians, el Corpus i el Sexenni.
- La Tomatina de Bunyol.
- Bous, Moros en algunes poblacions, la Tomatina, La Muixeranga i el Sexenni.
- Les Falles i les Fogueres.
- No és una dansa pròpiament dita, tot que hi ha música. És com l'escenificació d'una escultura humana.

3. (pàg. 182)

Activitat de comprensió lectora.

- Els bous a la mar: a Dénia i Xàbia, Marina Alta.
- Les festes de la Magdalena: A Castelló, la Plana Baixa.
- Moros i cristians: en molts llocs, especialment a l'Alcoià, Valls del Vinalopó, Marina Baixa i l'Alacantí.
- Les Falles i les Fogueres: en molts llocs, però les més famoses són les de les capitals, València i Alacant. L'Horta i l'Alacantí.
- El Corpus Cristi: A València, l'Horta.
- El sexenni: a Morella, Els Ports.
- La Tomatina: a Bunyol, La Foia de Bunyol.
- La Muixeranga: a Algemesi, Ribera Alta.

4. (pàg. 182)

Activitat de comprensió lectora. Podem repartir les qüestions entre l'alumnat assignant-ne a cada parella dues o tres. Deixarem un temps abans d'aportar les respostes. L'alumnat pot anotar les respostes en un full i intercanviar-les amb la resta del grup.

5. (pàg. 182)

Resposta oberta. En les exposicions es convenient aplicar una fitxa de seguiment com la que hem explicat en la introducció pàg. 20.

ELS TEXTOS EXPOSITIUS: els programes de festes

6. (pàg. 183)

Model real del text caracteritzat teòricament. Ampliació de vocabulari festiu. L'orde de les paraules per completar-lo és: cercavila amb dolçaina i tabalet, pregó, carcassa, entrada de bous, solta de vaques, concert, concurs de truc, cursa, volta a peu, exhibició de partides simultànies d'escacs, festers i festeres majors, concert de rock.

7. (pàg. 184)

Aplicació pràctica del model textual donat. Posada en comú de tots els treballs.

RECERCA I D'EXPRESSIÓ

8. (pàg. 184)

Activitat de resposta oberta que permet desenvolupar la capacitat d'abstracció i de síntesi sobre les activitats anteriors. L'opció *a*. Suposa una ampliació del tòpic de la lectura. Es tracta d'altres festes ben populars i acolorides de la nostra terra. Les opcions *b* i *c* conviden a la reflexió, i potser, a la polèmica i al debat.

Després de cada exposició el grup valorarà el treball de cada equip.

III. LITERATURA (pàgs. 185-191)

Aquesta última unitat del llibre de text de l'aprenent està dedicada a la literatura popular (o tradicional) i el *Misteri d'Elx*, com a exponent excepcional d'aquesta literatura nascuda directament del poble i que s'ha transmès de generació en generació oralment. La tria d'aquest tipus de literatura per a tancar el llibre enllaça perfectament amb el contingut de l'apartat anterior, el de COMUNICACIÓ. La literatura tradicional (també la culta, però més la primera) ha tingut els objectius de divertir el públic i de difondre i alhora crear una determinada visió del món, la nostra: aquella que, des del segle XIII, quan Jaume I va conquerir València, ens llegà perquè fóssem una col·lectivitat, amb unes senyes d'identitat pròpies, dignes i valuoses, de les quals sentir-nos part com a poble, i parangonables amb les de qualsevol nacionalitat del món. Amb això serveix també de tancament a l'inici del llibre, el nostre naixement com a poble el 1238 amb la conquesta de Jaume I d'aquestes terres. A més a més, amb el fi que la connexió amb la part de COMUNICACIÓ siga major, de totes les manifestacions que ofereix la literatura popular, hem triat les que tenen un caràcter més lúdic. Per la seua part, el *Misteri d'Elx*, a banda dels seus valors literaris, dramàtics, musicals, socials, històrics..., té un caràcter simbòlic festiu per als cristians, el de l'assumpció al Cel de la Mare de Déu en cos i ànima i la seua coronació com a reina del Cel, amb tota la càrrega significativa que això comporta per al cristianisme i per a la consideració espiritual de les dones en general dins d'aquesta religió. No hem d'oblidar que el seu sobrenom és el de la Festa.

Dediquem el context sociocultural als fets històrics, socials i culturals (s'hi inclouen dues breus explicacions sobre el Barroc i el Neoclassicisme) dels segles XVII i XVIII, com a continuació del context treballat en la UNITAT 6. A més a més, ho plantegem a través d'un joc, que, a banda dels aspectes positius que això suposa des del punt de vista didàctic, enllaça també amb l'esperit festiu de la resta de la unitat. Cal tenir en compte que és la unitat de cloenda, a les vespres de vacances, i, després de tot, aprendre en general, i aprendre sobre el que som, no deixa de ser un motiu de congratulació, tota una festa!

JOC DE L'INQUISIDOR CULTURAL

1. (pàg. 186)

Activitat de resposta oberta. Cal seguir les normes del joc. L'objectiu és conèixer i aprendre el context històric, social i cultural d'una forma lúdica. La memorització dels epígrafs com a condició bàsica per a superar un joc és una manera engrescadora d'incitar a l'aprenentatge de qualsevol contingut curricular.

LES MANIFESTACIONS MÉS LÚDIQUES DE LA LITERATURA POPULAR

2. (pàg. 187)

5. Adverteix que les males companyies influeixen molt negativament en el comportament i la fama de les persones.
3. Qui pretén alguna cosa d'una persona, s'ha de mostrar amable i, fins i tot, servil.
1. A qui té poca experiència cal facilitar-li l'aprenentatge mitjançant qui en té.
2. Els hipòcrites mostren una imatge amable però després actuen amb traïdoria.
4. Queda constància del que es registra per escrit, mentre que la memòria falla.
6. Després de les necessitats primàries satisfetes (menjar...), les persones raonen i actuen millor.

3. (pàg. 187)

Resposta oberta. Sugeriment de resposta: és evident que el missatge que transmeten aquests refranys té vigència en l'actualitat, malgrat que alguns puguin estar en desús. Però hi ha altres refranys que no tenen vigència, perquè el contingut pot ser sexista, homòfob... o referits a conceptes que han desaparegut actualment.

4. (pag. 187)

Sí que hi ha refranys en castellà que són equivalents de significat i de forma. Per exemple: “Quien con un cojo va, al cabo del año cojeará” (o “Quien va con cojo acabará cojeando”), “A caballero nuevo, caballo viejo”, “Vale más un lápiz corto que memoria larga”, “Bien canta Marta después de harta”. El català comparteix amb el castellà, per origen, per qüestions polítiques, per proximitat geogràfica... aspectes culturals comuns i, per això, els refranys, que expressen la saviesa popular, poden coincidir en comunitats d'una mateixa procedència. Però és habitual que per a transmetre un mateix missatge cada poble tinga refranys completament diferents. Per exemple: “Si del dia vols profit, que no et trobe el sol al llit” (en català) és equivalent a “A quien madruga Dios le ayuda” (en castellà) i a “The early bird catches the worm” (en anglès).

5. (pàg. 187)

Tots els refranys són metafòrics, ja que no és present el referent, però a més aquests presenten aquests recursos estilístics:

- “A cavaller nou, cavall vell”: paronomàsia en certa manera (per derivació) entre “cavaller” i “cavall”; estructura paral·lela; antítesi entre “nou” i “vell”; i el·lipsi del verb.
- “Déu et guarde de la rata que davant fa festes i darrere arrapa”: antítesi; i rima assonant entre “rata” i “arrapa”.
- “El gos que vol pa ha de llepar la mà”: rima assonat entre “pa” i “mà”; i metonímia en “pa” i “mà”, ja que es refereix a menjar o subsistència i al cos de l'amo.
- “Val més un llapis curt que una memòria llarga”: joc antitètic entre “llapis curt” i “memòria llarga”; i metonímia de “llapis” (escriptura).
- “Qui s'ajunta amb un coix al cap de l'any coix i mig”: repetició de “coix”; el·lipsi en el segon terme.
- “Bé canta Marta després de farta”: rima consonant; hipèrbaton.

6. (pàg. 187)

Activitat de resposta oberta. Pot servir d'exemple aquest, que és en castellà, per la manca de mitjans de comunicació en la nostra llengua, la qual cosa mereix un comentari a classe: “No es lo que tengo es lo que soy”(marca Viceroy), que presenta una estructura paral·lela i rima assonant.

7. (pàg. 188)

a) la lluna; b) el vent; c) una xemeneia; d) la lletra O

8. (pàg. 188)

Activitat de resposta oberta.

9. (pàg. 188)

Activitat de resposta oberta. Es podria crear un concurs per grups per veure quin és capaç de reproduir-los a una velocitat ràpida sense equivocar-se.

EL TEATRE DE TRADICIÓ POPULAR. EL MISTERI D'ELX

10. (pàg. 190)

Pot resultar una mica complicat emparellar cada resum d'una part de l'argument amb una imatge. Però l'important és que els alumnes coneguen el contingut del *Misteri d'Elx* i alguns dels aparells i elements escènics que intervenen en la representació.

1. "Comença quan entra la Mare de Déu". Correspon la imatge *d*
2. "En resposta al cant de Maria, s'obrin les portes del Cel". Imatge *c*
3. "Després que la magrana puja al Cel". Imatge *e*. També els alumnes podrien pensar que és la imatge *b*
4. "El dia 15, mentre els apòstols veneren la imatge". Imatge *a*
5. "S'obri de bell nou el Cel i baixa l'araceli". Imatge *b*. També els alumnes podrien pensar que és la imatge *e*

11. (pàg. 191)

ESPais ESCÈNICS DEL PLA HORITZONTAL:

- andador.
- cadafal: llit.
- sepulcre.
- altres llocs de la basílica.

ESPAI ESCÈNIC VERTICAL:

- portes del Cel (forat en el sostre).
- espai que va des del sostre al cadafal.

APARELLS AERIS:

- la magrana.
- l'araceli.
- la Santíssima Trinitat.

ALTRES RECURSOS VISUALS:

- imatge de la Mare de Déu.
- la corona imperial que porta la santíssima Trinitat en les mans per coronar la Mare de Déu.
- la palma blanca que l'àngel de la magrana porta en la mà i que donarà a la Mare de Déu (simbolitza la seua pròxima mort).
- oripell, ciris encesos, etc.

RECURSOS SONORS:

- instruments musicals.
- veus de cantants-actors.
- volteig de campanes.
- disparada de coet.

RECURSOS OLFACTIUS:

- l'encens.

ACTORS:

- el xiquet que representa la Mare de Déu.
- els xiquets que representen les dues Maries acompanyants.
- els hòmens que fan d'apòstols.
- els hòmens que fan de jueus.
- els àngels (els que acompanyen Maria, els de la magrana, els de l'araceli i els de la coronació).

12. (pàg. 191)

És evident que no podem identificar ni els recursos sonors ni els olfactius. Però sí que podem veure els altres recursos següents:

- Imatge a: els apòstols i els jueus; el cadafal i el sepulcre enmig; oripell.
- Imatge b: l'araceli amb 4 àngels amb instruments musicals (guitarra, arpa i guitarrons), amb la imatge de la Mare de Déu per a ser coronada; espai des del sostre a terra.
- Imatge c: forat en el sostre, el qual representa el Cel; magrana amb un àngel amb instrument.
- Imatge d: àngels i maries per l'andador (com es pot comprovar són xiquets).
- Imatge e: 5 àngels amb l'ànima de Maria (la imatge és més petita que la de l'Assumpció).

RECERCA I EXPRESSIÓ**13. (pàg. 191)**

Les tres opcions són de resposta oberta.

IV. LES PERSONES I LES LLENGÜES (pàgs. 192-195)**LES LLENGÜES EN CONTACTE**

Pretenem que l'alumnat comence a reflexionar sobre les situacions de llengües en contacte prenent com a referents altres realitats amb les quals no se senta compromés afectivament. Volem que conega altres realitats semblants a la nostra, tant aquelles on hi ha hagut una alternativa positiva per a la llengua minoritzada, com d'altres on el procés de substitució no s'ha aturat. Una vegada adquirits els instruments teòrics bàsics (conceptes com ara bilingüisme, conflicte lingüístic, àmbits d'ús...) ja podrem convidar a la reflexió sobre el nostre cas. Hem volgut evitar que tot es reduís a una exposició eixuta de conceptes teòrics. L'entramat de les activitats permet que siguin els aprenents, treballant preferiblement en petit grup, els qui extraguen i els qui organitzen la informació, alhora que l'apliquen sobre l'estudi de diversos contextos de llengües de contacte.

1. (pàg. 192)

Lectura atenta dels textos que simulen experiències bilingües sobre llengües en contacte. Suggerim la possibilitat de verbalitzar els textos amb preguntes com ara:

- D'on és Herda van Belle?
- Quina és la capital de Bèlgica?
- Quina és la llengua oficial de Valònia? Valònia és al nord o al sud de Bèlgica?
- Quina és la llengua oficial de Flandes? Quin altre nom rep el neerlandés?
- Es pot dir que a Bèlgica hi ha un ús igualitari del neerlandés i del francès?
- etc.

Per a reforçar els conceptes de bilingüisme, de conflicte lingüístic o diglòssia, de llengua minoritzada i de llengua minoritzadora, caldrà que els definisquen al seu quadern consultant la informació del quadre que hi ha en la pàg. 193 i següents.

2. (pàg. 193)

Seguiu les indicacions del llibre de l'aprenent. Anirà bé procedir a l'ampliació d'aquest mapa i feta l'activitat col·locar-lo com un mural en les parets de l'aula.

3. (pàg. 194)

Per a l'explotació del text que s'ha llegit amb anterioritat proposem que l'alumnat faci al quadern una fitxa com la del model. Seguiu les indicacions de la fitxa model del llibre de l'aprenent. Es tracta d'una fitxa tècnica, ja que s'hi fan servir els conceptes relacionats amb el tema que ens ocupa: llengües en contacte. Ací teniu resolt el primer cas: Occitània.

Nom de la persona: **Guilhem Alibert**

Nacionalitat: **francès**

Llengües que es parlen en el territori on viu: **francès**

Llengües que domina oralment: **occità i francès**

Llengües que domina per escrit: **francès**

Àmbits d'ús de cada llengua:

- a) l'occità: antigament era una llengua d'ús normal i molt prestigiosa entre reis i nobles francesos, catalans i italians, s'utilitzava en poesia, en novel·les, en llibres de ciència
- b) el francès: majoritari en la televisió, en la premsa, en el cinema i en l'ensenyament

4. (pàg. 194-195)

Solucions:

(1): b); (2): a); (3): b); (4): c); (5): b)

Anirà bé proposar que els alumnes arrepleguen al seu quadern la definició de termes tals com: bilingüe, àmbit d'ús, prestigi, normalització lingüística, llengua minoritzada, llengua minoritària i llengua minoritzadora.

5. (pàg. 195)

Una vegada adquirits els instruments teòrics bàsics (conceptes com ara bilingüisme, conflicte lingüístic, àmbit d'ús...), ja podem convidar a la reflexió sobre el nostre cas. Les respostes a les qüestions proposades permeten que siguin els aprenents, treballant preferiblement en petit grup, els qui extraguen i els qui organitzen la informació, alhora que l'apliquen sobre la realitat lingüística més immediata del seu entorn.

Les tres preguntes següents poden (i convé) que siguen respostes seguint l'esquema d'anàlisi que s'ha aplicat en els casos de països estrangers.

a. Ho diuen, entre altres motius, perquè:

1r. Vivim en una situació de llengües en contacte: català i castellà.

2n. Les dues llengües no tenen un ús igualitari i equilibrat en la societat. Així, per exemple, el castellà que ha anat guanyant espai territorial; recordem el cas de comarques i de localitats valencianoparlants en altres èpoques (el Baix Segura o Elda), o localitats on el valencià ha reculat força (Alacant o València). En molts llocs, els joves tendeixen a expressar-se més en castellà que no en valencià; fins i tot, hi ha hagut contrades on els pares no han ensenyat la llengua als fills. Paral·lelament, el valencià està molt poc present en segons quins àmbits: els mitjans de comunicació, el cinema, la música, el còmic, la justícia, l'etiquetatge, etc.

b. Sí; cf. la resposta anterior de a).

c. Cf. la part final de la resposta de a). Podem completar aquesta activitat suggerint-los propostes com la que hem fet en a). Per exemple, en petits grups que facen una llista de les circumstàncies de la vida quotidiana que fan en valencià i quines en castellà.

V. CONEGUEM LA LLENGUA (pàgs. 196-208)

Els continguts de CONEGUEM LA LLENGUA abasten, quant al lèxic, el treball sobre la interferència lèxica en contextos de minorització lingüística. S'hi observen les diferències semàntiques entre valencià i castellà (o altres llengües) amb mots com el son, la son i el somni i s'utilitza la sinonímia com a recurs per a l'ampliació i enriquiment lèxic (amb mots com *catxerulo*, *milotxa* i *estel*). En morfologia es treballen les perífrasis de probabilitat. En sintaxi es fa un recorregut per la subordinació (concepte, tipus d'oracions subordinades, connectors de subordinació i aplicació en casos pràctics oracionals i textuals) i es tanca amb la utilització dels pronoms febles, insistint en la necessitat de contrastar les combinacions binàries que inclouen un primer element CI li i les que consten d'una combinació en què el primer element és un pronominal o reflexiu se. Al bloc de fonètica i ortografia es fa un repàs a l'accentuació i la dièresi; es treballa l'accentuació diacrítica i s'apliquen les normes d'escriptura per a les nasals m i n quan apareixen a final de síl·laba, així com l'ús de la hac.

LÈXIC

LA INTERFERÈNCIA LINGÜÍSTICA

Aquest bloc d'activitats és continuació i aprofundiment de les activitats de LES PERSONES I LES LLENGÜES de la unitat. Ací ens centrem en l'aplicació pràctica dels conceptes de préstec lingüístic i de barbarisme.

1. (pàg. 196)

Els barbarismes inclosos en el text són els següents.

- jarabe: línia 1; equivalent genuí: xarop.
- estupendo: línia 1; equivalent genuí: estupend, meravellós, excel·lent.
- tenia que comprar: línia 2; equivalent genuí: havia de comprar.
- almacén: línia 2; equivalent genuí: magatzem.
- mantequilla: línia 3; equivalent genuí: mantega.
- freses línia 3; equivalent genuí: maduixes o fraules 1: ratlla.

- después línia 4; equivalent genuí: després, en acabant 1: ratlla.
- entonces: línia 6; equivalent genuí: aleshores o llavors.
- rato: línia 7; equivalent genuí: estona.
- equipo: línia 8; equivalent genuí: equip.
- alquilara: línia 10; equivalent genuí: llogara o arrendara.
- treua: línia 13; equivalent genuí: treva.
- ahorrat: línia 14; equivalent genuí: estalviat.
- veranejar: línia 15; equivalent genuí: estiuejar, passar l'estiu.
- catering: línia 16; equivalent genuí: servei (o servici) de menjars (o d'àpats).

LA INTERFERÈNCIA LÈXICA

2. (pàg. 197)

Correcció de barbarismes, segons el criteri de la derivació.

- adelantar*: avançar.
- delanter*: davanter.
- cruzar*: creuar o travessar.
- concejal*: regidor.
- ganancia*: guany.
- acostumbrar*: acostumar.
- sangrar*: sagnar.
- retraso*: retard o endarreriment.

3. (pàg. 197)

Correcció de barbarismes, segons el criteri de la sufixació.

- cochero*: cotxer.
- llavero*: clauer.
- sombrero*: barret (o capell).
- bombero*: bomber.
- viudez*: viudesa (o viudetat).
- idiotez*: idiotesa.
- cocinero*: cuiner.
- tablero*: tauler.

LA SEMÀNTICA: diferències semàntiques entre llengües i enriquiment lèxic (sinònims)

4. (pàg.197)

Activitat per a l'ús del diccionari. Activitat de resposta oberta.

5. (pàg.197)

Activitat d'enriquiment lèxic. Agrupament de paraules per un significat pròxim.

- acostar-se, apropar-se, atansar-se, aproximar-se.
- aplegar, arribar; aviat, prest, prompte.
- barandat, envà, sitara.
- bellugar-se, manejar-se, sorollar-se.
- catxerulo, estel, milotxa.
- cop, vegada, volta.

- en comptes de, en lloc de.
- ensopegar, entropessar.
- fi l d'aram, fi l de ferro, fi lferro.
- pitjar, prémer.
- rastell, vorada.
- sostre, trespol.

MORFOLOGIA I SINTAXI

LES PERÍFRASIS VERBALS DE PROBABILITAT

6. (pàg. 198)

Formes d'expressar la probabilitat.

- Probablement Àngela té molta son; Potser Àngela té molta son; Àngela deu tenir (o tindre) molta son.
- Probablement la seua veïna era sud-americana; Potser la seua veïna era sud-americana; La seua veïna devia ser sud-americana.
- Probablement tenim dos exàmens; Potser tenim dos exàmens; Devem tenir (o tindre) dos exàmens.
- Probablement heu aplegat tard a classe; Potser heu aplegat tard a classe; Deveu haver aplegat tard a classe.
- Probablement elles eren germanes bessones; Potser elles eren germanes bessones; Elles devien ser germanes bessones.

COORDINACIÓ I JUXTAPOSICIÓ. Quadre de connectors o conjuncions de coordinació

7. (pàg.199)

Tipus d'oracions coordinades.

- Explicativa.
- Disjuntiva.
- Distributiva.
- Disjuntiva.
- Adversativa.
- Copulativa.

SUBORDINACIÓ. Tipus d'oracions subordinades

8. (pàg. 200)

Classificació d'oracions subordinades.

- Substantives: b) i f).
- De relatiu: a) i d).
- Adverbials: c), e) i g).

SUBORDINACIÓ. Quadre de connectors o de conjuncions de subordinació adverbial

9. (pàg. 201)

Ús dels connectors de subordinació de lloc, de temps o de manera.

- Temps (simultaneïtat i/o posterioritat): mentre (o fins que).

- b. Manera: així com, tal com, segons.
- c). Temps (posterioritat): des que, d'ençà que, després que.
- d. Lloc: on.
- e. Temps (anterioritat): abans que.
- f. Temps (simultaneïtat): quan, mentre, cada vegada que.
- g. Temps (simultaneïtat): quan, mentre, cada vegada que.
- h. Temps (simultaneïtat): quan, mentre, cada vegada que.
- i. Temps (posterioritat): després que, tan prompte com, tan aviat com, així com; temps (simultaneïtat): quan, mentre, cada vegada que.
- j. Temps (posterioritat): després que, tan prompte com, tan aviat com, així com.

10. (pàg. 202)

Ús de connectors o nexes de subordinació que tenen funció de causa-efecte.

- Així que: de manera que, per tant.
- Per tal que: perquè, a fi que.
- Perquè (causal): puix que, car.
- Encara que: malgrat que, a pesar que, per bé que, tot i que.
- Puix que: ja que, perquè, car, vist que, per tal com.
- Tot i que: encara que, malgrat que, per bé que, a pesar que.
- Com que: ja que.
- A condició que: si; sempre que, en cas que.

COMBINACIÓ DE PRONOMS FEBLES

11. (pàg. 203)

Combinació binària de pronoms febles.

- a. ens ho faça.
- b. has d'emportar-te'n dues.
- c. me l'he deixat.
- d. us les tornaré.
- e. t'ho contaré.
- f. deixa-me'l.

12. (pàg. 203)

Ús de combinacions binàries de pronoms febles.

- a. us el presentaré.
- b. voldria emportar-me-les.
- c. les hi he deixades.
- d. fer-te'n una.
- e. te'l compres.

13. (pàg. 203)

Substitució de sintagmes per pronoms i combinació binària de pronoms.

- a. Jeroni li la deixa.
- b. Torna-li-ho, per favor!

- c. Robert li'ls deixa perquè puga estudiar.
- d. Robert els els deixa perquè puguen estudiar.
- e. Rosa se n'ha posat un per sentir millor la ràdio.
- f. Mònica no sap com pot fer-se'l.
- g. Porteu-li'n, que no en té prou!

14. (pàg. 204)

Ús de les combinacions binàries “CI 3a persona i CD 3a persona” en oposició a la combinació “Pronominal o reflexiu + CD 3a persona”.

- a. dir-li-ho.
- b. deixar-li-la.
- c. li'n vaig agafar.
- d. emportar-s'ho, li ho duc jo.
- e. se'n va fer.
- f. se la va posar
- g. li'l deixaré, se'l quede.

FONÈTICA I ORTOGRAFIA

L'ACCENT D'INTENSITAT. Accentuació i dièresi

15. (pàg. 205)

Accentuació de mots.

davantall, raó, llàstima, ànima, pèrdua, polític, café (o cafè), pòlissa, permís, paper, diguéssim, arròs, república, església, sostín, difús, algun, menjaràs, càlid, tendre, elèctrica, Ramon, comú, dèbil, estan, química, càrrec, bitllet, demà, arbres, màxim, bena, península, príncep, depén, progrés, semàfor, jardí.

16. (pàg. 205)

Accentuació i dièresi.

- a. veïna, ungüent, contraindicació.
- b. posàreu.
- c. Lluïsa, lingüistes, eloqüents, país.
- d. Suïssa, països, produït.
- e. destruït; cocaïna, Colòmbia.
- f. anglés (o anglès), traduïu.
- g. coincidència, miràrem, reüll.
- h. conduïa, conduïsc.
- i. consideraré, traïció, Lluís.
- j. demà, dinaré, creïlles, raïm.

L'ACCENT DIACRÍTIC

17. (pàg.206)

Relació de mots amb accent diacrític.

bé/béns: correctament/propietats.

be/bens: cria de l'ovella.

Déu, déus: divinitat.

deu: numeral 10.

deus: del verb deure.

dóna, dónes: del verb donar.

dona, dones: persona de sexe femení.

és: del verb ser.

es: pronom reflexiu.

fóra: del verb ser.

fora: contrari de dins.

mà: part final del braç.

ma: possessiu femení (la meua).

més: adverb de quantitat.

mes: part de l'any.

món: planeta que habitem.

mon: possessiu masculí (el meu).

móra, móres: fruit de la morera.

mora, mores: àrab (femení).

nét, néta, néts, nétes: relació de parentiu.

net, neta, nets, netes: contrari de brut.

ós, óssos: animal plantígrad.

os, ossos: peces de l'esquelet.

pèl, pèls: cabells.

pel, pels: contracció (per + el o els).

què: pronom interrogatiu i exclamatiu.

que: pronom relatiu i conjunció.

sé: del verb saber.

se: pronom reflexiu.

sí: adverb d'afirmació.

si: condicional/nota musical.

sóc: del verb ser.

soc: calçat de fusta.

sòl, sòls: superfície, el terra.

sol, sols: astre/sense companyia/verb soler.

són: del verb ser.

el son i la son: l'acte i la gana de dormir.

té: del verb tenir.

te: herba, infusió.

ús: acció d'usar una cosa.

us: pronom personal 2a de plural.

véns, vénen: del verb venir.

vens, venen: del verb vendre.

18. (pàg. 207)

Discriminació del significat de mots segons l'accent diacrític.

- a. nét, net.
- b. se, sé.
- c. mà, ma.
- d. mon, món.
- e. mes, més.
- f. pels, pèls.
- g. dona, dóna.
- h. si, sí.
- i. sol, sòl.
- j. es, és.

GRUPS CONSONÀNTICS CULTES**19. (pàg. 207)**

Ús de les grafies *m* o *n*.

Triomf, tanmateix, compte, comprar, confiança, imbècil, immoral, amfibi, embetumar, àmbit, embolic, enfonsar, tombar, simfonia, símptoma, company, atemptat, nimfa, immersió, benparlat, immens, camp, circumferència, imminent, commoure, enmig, infeliç, prompte, sumptuós, campanya, cambrer, assumpte, impremta, immortal, samfaina, emmarcar.

20. (pàg. 207)

Ús de les grafies *m*, *n* i dels accents i la dièresi. Després, seguiu el procediment habitual de les activitats de dictat.

representació, magnífica, s'estrenà, amfiteatre, immens, traduït, francès (o francès), famós, televisió, Lluís-Raül Domènech, suïcidi, immoral, infinita, simfonia, fantàstica, triomfen, tanmateix, commoure, s'enfonsa, canviar, comptat, símptoma, recuperació, gènere, dramàtic.

SISTEMA CONSONÀNTIC: la hac (h)**21. (pàg. 208)**

Classificació de mots segons la lletra hac.

- a) Inicial: hospital, harmonia, hexàgon, hisenda, hissar, huracà, hivern, hemorràgia.
- b) Enmig: subhasta, inhumà, ahir, inherent, adhesió, vehicle, subtrahend.
- c) Sense hac: orfe, os, avui, Oriola, truà, orxata, coet, cacauet, ou.

22. (pàg. 208)

Classificació comparada de mots en valencià i en castellà respecte a l'escriptura de la lletra hac.

- a) Nosaltres ho escrivim amb *h*, en castellà sense: subhasta, harmonia, hexàgon, hissar, ahir, hivern, subtrahend.
- b) Nosaltres ho escrivim sense *h*, en castellà amb *h*: orfe, os, Oriola, truà, orxata, coet, cacauet, ou.
- c) En valencià i en castellà amb *h*: hospital, inhumà, hisenda, inherent, huracà, adhesió, vehicle, hemorràgia.

23. (pàg. 208)

Ús de la hac i dels accents diacrítics.

filharmònica, Benlloch, ahir, hivern, Oriola, òrfens, hexàgon, és a dir, huracà, Hi ha, vehicle, són, hospital, el més greu té, hemorràgia, hisenda, hissar.

24. (pàg. 208)

Activitat de dictat. Seguiu el procediment habitual.

VI. TALLER DIGITAL (pàg. 209)

A la part general d'aquesta guia didàctica s'expliquen amb detall les característiques de les activitats plantejades al llibre i, doncs, en aquesta unitat. Des d'ací, de forma esquemàtica indiquem les qüestions més importants que cal tenir en compte a cada activitat:

Activitat 1. Publicitat del *Misteri d'Elx*.

- Es tracta que l'alumnat pugui aprofitar el que s'ha treballat a l'apartat de LITERATURA.
- Aquesta activitat té tres opcions de treball (de menys a més dificultat):
 1. Fer un pòster digital.
 - És una activitat molt senzilla i ràpida de fer. Consisteix a fer servir una aplicació web a Internet per a crear un pòster digital que servisca de publicitat del *Misteri d'Elx*. L'alumnat sols ha d'escriure un text breu i elegir una imatge.
 - Producte resultant: una imatge que és el pòster digital fet per l'alumnat.
 2. Fer una portada de revista.
 - Utilitzarem la mateixa aplicació web que hem fet servir a la unitat 5 (portada d'una revista sobre Corella). L'alumnat sols ha de triar una imatge relacionada amb el *Misteri d'Elx* i escriure el text que vol posar a la portada (tipus i títols de les seccions).
 - Mostrem exemples de portades ja fetes.
 - Qualsevol proposta és vàlida sempre que estiga ben escrita i siga coherent.
 - Producte resultant: una imatge amb la portada creada per l'alumnat.
 3. Fer un tríptic.
 - Amb la informació que apareix a la unitat i d'altra que es pot cercar a Internet, l'alumnat dissenyarà un tríptic sobre el *Misteri d'Elx*. Es combinaran les imatges i el text.
 - Es pot utilitzar una de les plantilles que donem o partir de zero.
 - Producte resultant: un document en format tríptic.

Activitat 2. Un refrany, un embarbussament, una endevinalla... digital

- Utilitzarem la mateixa aplicació web que hem fet servir a la unitat 1 (Conjuguem imatges i verbs). Recordem que consisteix a fer servir una aplicació web a Internet on l'alumnat sols ha d'escriure el text que vol posar, en aquest cas, un refrany, un embarbussament o una endevinalla.
- El text no pot ser força llarg, ja que l'aplicació web està pensada per a textos curts.
- Es tracta que l'alumnat pugui aprofitar el que s'ha treballat a l'apartat de LITERATURA.
- Producte resultant: una imatge amb el text introduït per l'alumnat.

Activitat 3. WebQuest “Un recorregut per les festes valencianes”

- En aquesta activitat l'alumne ha de seguir les indicacions que donem a cada part de la WebQuest (introducció, tasca, procés, avaluació i conclusió). Llegirà el text i visitarà les webs que indicades a fi d'arreglar la informació que necessita per fer el producte final. Es tracta que l'alumnat aprofite el que s'ha treballat als apartats de CONTACTE i COMUNICACIÓ.
- Es fa un recorregut per les principals festes de les terres valencianes amb imatges, pàgines web i vídeos.
- Producte resultant: un breu article sobre les festes valencianes (resum de la informació facilitada a la WebQuest) on l'alumnat afegirà informació de les festes de la seua localitat.

VII. RESUM (pàg. 210)

Llegir els resums dels diferents apartats.

Escriure en un quadern a part les definicions que hi apareguen.

Fer un esquema de tots els conceptes i continguts treballats i dur-lo al portafoli.

Buscar imatges al·lusives relacionades amb el significat dels mots pertinents.

Aprofitar les activitats del taller digital per a fer la portada de la unitat del seu quadern d'activitats.

VIII. COMPROVACIÓ (pàg. 211)

1. Cf. Activitat 4 del CONTACTE.
 - Sant Vicent, sequet però sanet.
 - Crevillent, bona terra i millor gent.
 - A Gata, el (o la) que no mossega, arrapa.
 - A Dénia i no és mania ix el sol abans que a Gandia.
 - A València no vages si no portes diners, que voràs moltes coses i no compraràs res.
2. Cf les activitats de l'apartat de COMUNICACIÓ, pàgs. 178-184 del llibre de l'aprenent.
3. Resposta oberta. Cf. Informació pàgs. 182-184.
4. Cf. últimes línies de la informació de la pàg. 189 del llibre de text de l'alumne.
5. Cf. resposta en aquesta guia de l'activitat 11 de la pàg. 191 del llibre de text de l'alumne.
6. Cf. informació de la pàg. 187 (refrany) i de la pàg. 188 (endevinalla i embarbussament) del llibre de text de l'alumne.
7. Cf. explicacions dels epígrafs de les caselles del Joc de l'Inquisidor Cultural de la pàg. 186 del llibre de text de l'alumne.
8. Cf. la informació de les pàgs. 192-195 del llibre de l'aprenent, de l'apartat LES PERSONES I LES LLENGÜES.

9. Activitat de sinonímia.

a) entropessar: ensopegar; b) catxerulo: milotxa, estel; c) prest: prompte, aviat; d) barandat: envà.

10. Ús dels pronoms en, hi com a circumstancials.

- a. En estiu hi anirem.
- b. N'han tornat a les dotze.
- c. No vull que n'isqu Shore sense avisar.

11. Combinació binària de pronoms febles.

- a. me'ls mostres.
- b. podem quedar-nos-el?
- c. me l'encomanaràs (o ens l'encomanaràs).
- d. te l'he deixat.

12. Identificació d'oracions subordinades.

- a. de relatiu.
- b. substantiva.
- c. de relatiu.

13. Ús de l'accent i la dièresi.

fatídica, carnisser, egoista, estan, pastisseria, Lluís, Martí, algú, reinserció, compreu, àngel, heroïna, Ramon, lingüística.

14. Ús de les grafies m o n.

El conte de Caputxeta Vermella, commoció, immillorable, confiar, convidar, embolicar, canviar, prompte, desinflar, comboiar.

15. Ús de combinacions binàries de pronoms.

- a. se la sap.
- b. haver-li'l.
- c. donar-li'n.
- d. li'l penses donar.

16. Ús de la lletra hac.

harmonia, Oriola, orfe, cacauet, orxata, subhasta, vehicle, hisenda, ou, ahir.